

Володимир Ортинський
директор Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету "Львівська політехніка",
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
OrtynskyyVolodymyr@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

© Ортинський В., 2017

Розглянуто наукові погляди стосовно методологічних підходів до створення криміналістичного забезпечення судової діяльності в адміністративному процесі. Визначено мету криміналістичної діяльності з встановлення фактичних даних в адміністративних справах. З позиції криміналістики подано характеристику криміналістичних методик, які доцільно застосовувати у ході розгляду справи про адміністративне правопорушення у судовому засіданні, та інформаційну складову динамічного процесу доказування як системи.

Ключові слова: справа про адміністративне правопорушення; криміналістичне забезпечення; методи; судовий розгляд.

Владимир Ортынский

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К СОЗДАНИЮ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СУДЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В АДМИНИСТРАТИВНОМ ПРОЦЕССЕ

Рассматриваются научные взгляды относительно методологических подходов к созданию криминалистического обеспечения судебной деятельности в административном процессе. Определяется цель криминалистической деятельности по установлению фактических данных по административным делам. С позиции криминалистики дается характеристика криминалистических методик, которые целесообразно применять в ходе рассмотрения дела об административном правонарушении в судебном заседании, и информационной составляющей динамического процесса доказывания как системы.

Ключевые слова: дело об административном правонарушении; криминалистическое обеспечение; методы; судебное разбирательство.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF FORENSIC SUPPORT FOR JUDICIAL ACTIVITY IN ADMINISTRATIVE PROCEEDINGS

In the article the scientific views regarding methodological approaches to the creation of forensic support for judicial activity in the administrative process. Determine the purpose of installation of forensic evidence in administrative proceedings. From the standpoint of criminology describes forensic techniques that are appropriate to use during the proceedings of an administrative offense in court and dynamic information component of the process as proof system.

Key words: a case of administrative offense; forensic software; techniques trial.

Постановка проблеми. На основі системно-структурного, системно-функціонального, інформаційного та інших наукових підходів склалося уявлення про криміналістичну методологію як складну системну категорію, що охоплює теоретичний і практичний рівень криміналістичної діяльності. У зв'язку з цим криміналістичні теорії слугують науковою базою для формування методологічних основ застосування криміналістичних знань у різних юридичних процесах. Встановлення фактичних обставин в процесі доказування – складна функціональна цілеспрямована система, з притаманними їй властивостями, що визначають її цілісну структуру. Виділити ці властивості важливо для визначення підходів до створення методологічних засад криміналістичного забезпечення адміністративного процесу.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні засади криміналістичної методології відображено у роботах В. Громова, Б. Шавера, А. Вінберга, О. Колесніченка, І. Пантелєєва, О. Васильєва, І. Возгріна, В. Гавло, І. Лузгіна, В. Образцова, М. Яблокова. Крім того, чимало важливих теоретичних і практичних висновків, а також корисних рекомендацій міститься в роботах, що стосуються криміналістичної методології, зокрема, Л. Аркуші, А. Волобуєва, В. Журавеля, В. Малярової, О. В. Одерія, Р. Степанюка, О. Таран, В. Тіщенко, С. Чернявського, Б. Щурата та ін. Проте деякі питання досі залишаються дискусійними і потребують подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження методологічних підходів до створення криміналістичного забезпечення судової діяльності в адміністративному процесі.

Виклад основного матеріалу. Р. Степанюк у дослідженні “Проблеми розвитку криміналістичної методики в умовах реформування кримінальної юстиції України” зазначає, що сьогодні актуальними напрямками розвитку криміналістичної методики є удосконалення теоретичних засад цього розділу науки, а також формування сучасних науково обґрунтованих рекомендацій [1, с. 236]. Такий підхід актуальний у контексті забезпечення законності в адміністративному процесі, де простежується стала тенденція передавання повноважень у розгляді адміністративних справ від органів управління, наділених адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, до суду.

Процес встановлення фактичних обставин як функціонально-системна категорія повинен характеризуватись: метою, тобто спрямованістю на отримання конкретного результату; програмою майбутніх дій, що визначає порядок реалізації змісту; підставами для адміністративного провадження; динамікою просування до досягнення мети з використанням потрібних для досягнення результату засобів; контрольним механізмом порівняння одержуваних проміжних даних з очікуваними. Завдяки останній властивості система функціонує за принципом синергетики, що суттєво впливає на методологію застосування криміналістичних методів у юридичному процесі.

Мета криміналістичної діяльності з встановлення фактичних даних – з'ясування наявності або відсутності фактів, відомості про які мають доказове значення, слугують основою юридичної кваліфікації правовідносин, що розглядаються судом, та винесення рішення по суті справи. Метою доказування на стадії судового розгляду, що збігається із загальною метою доказування у адміністративному процесі, є правильне і своєчасне встановлення фактичних обставин справи. Мета криміналістичної діяльності з встановлення фактичних даних органічно входить у доказовий процес. Порядок здійснення доказування передбачається законом у вигляді процесуальних дій, засобів, які дозволено використовувати.

За визначенням О. Басая та С. Белікової: “Доказами у конкретній адміністративній справі є будь-які фактичні дані (інформація), які добуваються або встановлюються судом під час розгляду справи за допомогою джерел і засобів доказів, про наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення осіб, які беруть участь у справі, та занесені до документів або технічних засобів, які фіксують адміністративний процес у конкретній справі, що мають значення для правильного вирішення справи і доведені в судовому засіданні як докази у цій справі” [2, с. 11].

У практичну реалізацію цих дій входять технічні, тактичні та методичні дії, спрямовані на встановлення значущих фактів. Водночас вказані дії не передбачені законом. Початком дій зі встановлення фактичних даних є виникнення проблемної ситуації, розв'язання якої вимагає звернення до криміналістичної діяльності.

Встановлення фактичних даних у процесі доказування – динамічна діяльність у часі, яка розрізняється за ступенем досягнення результату, тобто інформативності, що накопичується під час роботи з об'єктами відомостей, значущих для справи. Відмінність за рівнем доведеності пов'язана з властивістю динамічного процесу доказування як системи, що накопичує доказову інформацію в напрямі кінцевої мети – встановлення фактичних обставин у справі. Побудова цілісної картини фактичних обставин у процесі доказування є інтеграційною.

Головний факт встановлюється системою доказових фактів і перевіряється загальною системою доказів, зібраних у справі. Ієрархічність встановлення фактичних даних означає розрізнення одержуваної інформації залежно від ступеня спільності предмета встановлення. Чим предмет об'ємніший та ближчий до його кінцевої мети – отримання комплексу відомостей про фактичну картину обставин, яка може бути покладена в основу юридичної кваліфікації спірних відносин та ухвалення судового рішення, тим вищий рівень організації процесу доказування та застосування криміналістичних засобів. І навпаки, чим предмет встановлення фактичних обставин менший за обсягом і віддаленіший від кінцевої мети доказування, тим нижчий ступінь спільності результату та більше виражений його приватний характер.

Залежно від цього у встановленні фактичних даних визначаються два рівні: загальний, що охоплює весь комплекс доказових фактів, і приватний, що стосується окремих фактів, які входять у цей комплекс, і потребує вчинення окремих криміналістичних дій доказового значення. Контрольовальна спрямованість розглянутих дій – властивість, що відображає динаміку їх розвитку та постійне коригування.

Процес встановлення фактичних обставин як гносеологічна інформаційна модель будується так, що вчиненню кожної дії передуює уявлення очікуваного результату та готовність діяти далі згідно з ним. Як зазначає О. Малихін, розглядаючи “гносеологічне визначення сутності моделі та процесу моделювання”, повні моделі реалізують максимально можливу кількість властивостей та елементів об'єкта прототипу, необхідних у контексті цього дослідження [3, с. 29].

Ця властивість знаходить відображення у стадійній організації процесу, у плануванні та методичності його вчинення та у відсутності догматичних схем, мобільному контролі за діями і процесом загалом та можливістю у ході дій коригувати та використовувати різноманітні засоби.

Виділені й коротко розглянуті властивості процесу встановлення фактичних обставин як складної функціональної системи можуть стати базою для визначення основних спеціальних підходів, на яких має будуватися криміналістичне забезпечення доказування в адміністративних справах.

У цьому випадку йдеться про підходи, на яких має відбуватися об'єднання правової діяльності з криміналістичною у відповідному процесі.

З погляду загальної системи методологічних положень криміналістики найперспективнішими є підходи, які розвиваються у теорії та методології: інформаційний, інтеграційний, прогностичний, методичний.

Застосування зазначених підходів для судочинства у межах законності впливає із співвідношення правової та криміналістичної діяльності в доказуванні, є властивістю допустимості доказів у процесі. Розвиток цього напрямку – прерогатива науки процесуального адміністративного права.

Принцип законності загальноприйнятий, загальновідомий і не потребує спеціального аналізу, дійсний стосовно адаптації та розроблення криміналістичних засобів щодо використання у судочинстві. Жодний криміналістичний засіб не може бути застосований, якщо він не відповідає законодавчим приписам чи правозастосовній практиці.

З ретроспективної природи фактичних обставин, які підлягають встановленню, і динамічності процесу доказування впливає необхідність звернення до ситуаційного підходу. Його суть в цьому випадку полягає у вимозі відповідності застосовуваних криміналістичних засобів і рекомендацій тим судовим ситуаціям, у межах яких виникає необхідність їх застосування.

Принцип ситуаційності – це відображення основної закономірності пізнання, що полягає в тому, що метод завжди має бути адекватним об'єкту. Цей підхід є одним з основних і в розробленні засобів криміналістичного забезпечення доказування в адміністративному процесі. Саме судові ситуації зумовлюють напрям розроблення та застосування методичного забезпечення доказування в адміністративному процесі. У криміналістиці ситуація досліджується як важлива методологічна категорія. У юридичній літературі з криміналістики та процесуального права є положення, що розкривають зміст, значення і місце різних ситуацій у криміналістичній діяльності [4].

Основне розуміння судової ситуації, істотне в цьому контексті, характеризується певним станом доказової бази на різних стадіях судового розгляду. Такими властивостями є: двоїста організація, зумовлена об'єктивною і суб'єктивною природою ситуації як системи, динамічний характер, її функціональна мобільність; превентивне значення для здійснення судових дій.

Двоїста природа судової ситуації в доведенні полягає в тому, що в ній обов'язково містяться два компоненти: об'єктивний, у вигляді реальних доказових фактів чи фактичних обставин явищ, подій, відносин, що потребують судового розгляду; суб'єктивний, який полягає в одержанні відомостей про факти або фактичні обставини, що мають юридичне значення.

Отже, зміст судової ситуації складається з двох рівнів: нижнього – конфліктні події та відносини, які призвели до суду, і верхнього – тих відомостей про ці події, які сторони і суд отримують і досліджують для того, щоб сформулювати доказову базу для прийняття рішення.

Обидва елементи тісно пов'язані між собою і окремо не існують. Зв'язок між ними може коливатися в широких межах, що відображають різні ступені ймовірності. У міру доказування у судовому провадженні у справі ця динаміка виявляється в змісті судових ситуацій, які в процесі доказування зазнають змін.

Звертаючись до доказування в адміністративному процесі, де немає попереднього слідства, можливо говорити про ситуацію стосовно досудового періоду збирання доказової інформації до подавання у суд матеріалів. Така ситуація виникає у момент, коли майбутня сторона процесу звертається за юридичною допомогою і починає збирання потенційних джерел доказової інформації, нерідко вдаючись до криміналістичних засобів (наприклад, огляду документів, консультації фахівця тощо).

Ситуація цього періоду не є судовою, вона може стати такою після прийняття до провадження адміністративної справи. Досудова ситуація може набути статусу початкової судової ситуації. У цьому випадку судову ситуацію утворюють факти і відомості про них, що мають правове значення, зібрані й подані до суду. Далі ситуація розвивається відповідно до приписів процесуального законодавства.

Протягом усього процесу доказування судова ситуація в єдності її об'єктивної та суб'єктивної сторін визначає застосування криміналістичних засобів. Для встановлення фактів і відносин, що мають доказове значення, та перевірки відомостей про них може використовуватися техніко-тактичний арсенал засобів, прийомів, способів і методів, розроблених криміналістикою для роботи з відповідними видами доказової інформації та їх комплексами.

Судова ситуація, що відображає стан справи на певному етапі судочинства, є безпосередньою основою для визначення подальших судових дій, планування їх, вибору тактичних і методичних засобів для застосування. Судова ситуація – це конкретні вихідні дані на певній стадії розгляду справи, що використовуються для прийняття рішень. Як відправна позиція для здійснення подальших дій вона наявна на всіх етапах доказового процесу.

Інформаційний підхід у криміналістиці – доволі широке поняття. Він необхідний під час виявлення джерел фактичної інформації, її дослідження і оцінювання. Пошук і дослідження об'єктів – носіїв інформації про фактичні дані неможливі без знання інформативних властивостей і ознак цих об'єктів, а також ефективних методів їх дослідження та оцінювання.

Вся криміналістична діяльність зі встановлення фактичних даних побудована на використанні інформаційного підходу: центральне місце в теорії та методології криміналістики займають вчення про ознаки, про криміналістичну ідентифікацію. Незважаючи на те, що інформаційний підхід у криміналістиці був наявний завжди як необхідна гносеологічна категорія, сучасних рис він набув з моменту застосування математичних методів і комп'ютерних технологій. Цей напрям виразно проявився у сфері створення реєстраційних криміналістичних обліків.

Інформативність об'єктів носіїв інформації під час встановлення фактичних обставин в адміністративному процесі – це наявність, обсяг, кількість відомостей. Носіями інформації є широке коло об'єктів матеріального світу. Це – предмети, природні явища, люди, їхні відносини, дії тощо.

У законі носії або джерела інформації пов'язані з процесуальними засобами доказування (огляд речових доказів, опитування свідків тощо). Під час застосування криміналістичних засобів для встановлення фактичних обставин слід розрізняти інформативність доказову і криміналістичну (гносеологічну), незважаючи на те, що в обох випадках може йтися про ті самі фактичні обставини.

Проявом інформативності є ознаки, що відображають властивості об'єктів носіїв інформації. Криміналістичні інформативні ознаки – це вираження властивостей носіїв інформації, які об'єктивно їм притаманні. Вони виявляються криміналістичними засобами та слугують базою для визначення інформативних ознак у доказуванні.

Гносеологічна сутність їх зв'язку – відображення закономірної властивості процесу доказування. Весь процес доказування – це перетворення об'єктивно одержаних відомостей про факти на доказову інформацію, тобто доведені факти, на комплексі яких можна будувати юридичну кваліфікацію відносин.

У теорії доказів визначено критерії, що дають підстави вважати відомості про факти доказами. Такими властивостями є: належність, допустимість, достовірність, значущість, достатність.

В адміністративному процесі законодавчо закріплено властивості: належність, допустимість, достовірність відносно кожного доказу, а достатність і взаємний зв'язок – щодо їх сукупності. Серед цих властивостей основне гносеологічне навантаження на властивості достовірності, що безпосередньо пов'язана з криміналістичними інформативними властивостями й ознаками, які свідчать про правильність встановлення фактів.

Достовірними можуть бути визнані такі відомості про фактичні обставини, які відповідають дійсності. З огляду на це, в розробленні та застосуванні криміналістичних засобів і рекомендацій великого значення набуває створення ефективних методів діяльності та критеріїв визначення надійності результатів, одержаних за їх допомогою.

Відповідно до закону і теорії доказів критерієм оцінювання доказів є внутрішнє переконання суду. Внутрішнє переконання – категорія психологічна, оскільки в її основі стан впевненості суб'єкта в тому, що отримані ним відомості про факти відповідають дійсності, тобто достовірні. Ця впевненість повинна ґрунтуватись на об'єктивних, доволі переконливих даних.

У криміналістиці інформаційний підхід покладено в основу створення теорій ідентифікації та діагностики, а на їх базі – розроблення численних ефективних методів і методик, що дають змогу отримувати надійні результати під час дослідження різних об'єктів. Сьогодні криміналістика має достатньо оцінювальних критеріїв визначення інформативності ознак та їх комплексів під час дослідження об'єктів, що входять до складу фактичних даних. Знання цих критеріїв і врахування їх в оцінюванні доказів сприяє формуванню внутрішнього переконання на об'єктивній основі. Ці критерії різні й залежать від природи досліджуваного об'єкта, носія доказової інформації, і

наукового рівня інформативних властивостей та ознак критеріїв, які розробляються на якісно-описовому та кількісному рівнях.

Наслідком реалізації та розвитку інформаційного підходу в криміналістиці та теорії судової експертизи стало розроблення кількісних методів і методик дослідження об'єктів, що дозволяють подавати інформативність ознак і їх комплексів у кількісному вираженні.

Застосування положень теорії ймовірності, теорії розпізнавання образів і математичної статистики для створення кількісних методів дослідження криміналістичних об'єктів дали змогу, оцінюючи результати дослідження, побачити і оцінити ступінь ефективності й надійності застосованих методів. Встановлення фактів за допомогою кількісних методів отримує підтвердження у вигляді появи кількісного критерію інформативності ознак, їх комплексів і отриманих результатів дослідження. Найповніше напрям інформаційного підходу розвинено у теорії судової експертизи, завдяки чому суд має змогу, оцінюючи достовірність результатів досліджень обізнаних осіб, спиратися на об'єктивні кількісні показники.

Інтеграційний підхід дає змогу дослідити організаційну структуру процесу встановлення фактичних обставин як системи, що істотно в гносеологічному і практичному плані для визначення необхідних засобів і методів досягнення результату.

Встановлення фактичних обставин під час розгляду адміністративних справ відбувається на двох рівнях: частковому та загальному. Частковий рівень характеризує встановлення окремих фактів, він є первинним.

Розрізнення рівнів організації встановлення фактичних даних за ступенем спільності має значення для розроблення та застосування актуальних криміналістичних засобів на кожному з них. Стосовно часткового рівня основне місце займають розроблені криміналістикою технічні, тактичні та методичні засоби, що відповідають предмету та забезпечують ефективність проведення необхідних судових дій. До них, наприклад, належать: техніко-тактичні прийоми огляду документів і речових доказів, тактичні прийоми опитування свідків, організація експерименту тощо.

Загальний рівень потребує використання криміналістичних знань про планування судового розгляду загалом, висунення та перевірки версій, побудови уявних моделей подій, що перевіряються.

З імовірнісною та інтеграційною природою розглянутого процесу тісно пов'язана необхідність прогностичного підходу, зміст якого передбачає вивчення того аспекту механізму доказування, який за допомогою моделювання випереджує отримання результату.

Розвиток судової ситуації відображає рівень доведеності та напрям його змін. Як засоби застосовуються логічні операції: висунення та перевірка версій (гіпотез, припущень); інформаційне моделювання; закономірності формування внутрішнього переконання.

В адміністративному процесі судова ситуація завжди конфліктна, в її основі – спір між суб'єктами доказування. Кожна зі сторін подає своє бачення предмета доказування і свою версію правової кваліфікації спірних відносин. Однак навіть якщо сторона повністю переконана у своїй правоті, її думку не можна вважати доведеним фактом без перевірки в суді. Вихідні дані, які прийняв суд, отримавши матеріали адміністративної справи і розглядаючи її надалі, слугують основою для висунення судової версії, до розгляду справи в процесі. Поки не досліджено всі докази, як правило, немає підстав для повної переконаності у правильності юридичної кваліфікації конкретної справи. У суду з'являються підстави для формування своєї, власної версії, яка має вторинний характер, формується на основі знання версій сторін і їх перевірки.

Версія суду може збігатися або не збігатися з версією однієї або обох сторін: вона самостійна, але обов'язково передбачає необхідність перевірки версій сторін. Криміналістичні версії розмежовують за предметом на обвинувальні й виправдувальні.

У теорії криміналістики залежно від обсягу (кола встановлюваних обставин, що підлягають доведенню) версії розподіляють на загальні та окремі. Загальні версії стосуються цілісної системи фактичних обставин у конкретній справі, що визначають юридичну кваліфікацію аналізованих правовідносин; окремі версії висувуються відносно окремих фактичних обставин, що входять у загальну картину фактичних обставин. Відношення щодо поділу версій у такому разі характеризуються відношенням між цілим і частиною, системою та елементом. Цей розподіл версій цілком може використовуватися в адміністративному процесі.

Про загальні судові версії (припущення, з різним ступенем імовірності) логічно говорити щодо кінцевої картини фактичних обставин, що забезпечують юридичну кваліфікацію спірних відносин.

Зміст окремих версій становлять припущення, що стосуються окремих фактичних обставин (фактів), також підлягають перевірці. Логічною основою для формування версії слугують операції: аналіз судової ситуації щодо фактичних обставин у справі загалом або окремого факту (робоча інформаційна модель); визначення інформаційної уявної моделі ситуації, необхідної для визнання сукупності або окремих фактів достовірними, тобто відповідними дійсності (прогнозована інформаційна модель); порівняння першої моделі з другою і встановлення відповідностей і (або) розбіжностей і їх оцінка, на основі якої будується робоча інформаційна модель, що підлягає перевірці, тобто версія.

У міру перевірки та підтвердження загальних і окремих судових версій починають діяти закономірності формування внутрішнього переконання. Враховуючи спільність мети отримання достовірних відомостей про фактичні обставини у справі про адміністративне правопорушення та в адміністративному судочинстві, закономірний аналогічний підхід до розроблення методики розгляду адміністративних справ і вчинення окремих судових дій.

Методичний підхід, який передбачає певну послідовність і впорядкованість дій, для отримання необхідного результату, висвітлюється у межах правової регламентації судового провадження під час розгляду адміністративних справ. Не можна відмовити в особливому методичному значенні стадійності доказової діяльності, з якою співвідноситься функціональне навантаження змістових елементів доказування.

В основу реалізації методичного підходу покладена типізація інформаційних процесів та їх програмування. У криміналістиці відомі методики криміналістичної діяльності, розроблені на цій основі, зокрема створення алгоритмічних систем.

На підставі типізації інформаційних процесів створюються методики судового слідства. На думку В. Тіщенко, який розглядав типізацію у криміналістиці, подібні моделі – методики повинні забезпечити з'ясування таких питань: обставини у цій категорії справ; коло обставин, яке підлягає доказуванню; перелік процесуальних дій щодо з'ясування зазначених обставин; послідовність зазначених процесуальних дій; перелік тактичних і технічних засобів, які доцільно застосувати [5].

Подібна схема застосовується і до адміністративного процесу.

У кримінальному процесі коло обставин, що підлягають доказуванню, визначається КПК України (подія злочину, винність особи, форма вини, мотиви; обставини, що характеризують особу обвинуваченого тощо), кримінально-правовою і криміналістичною характеристикою певної категорії злочинів. У обох випадках (кримінальний і адміністративний процес) може йтися про типізацію інформаційних процесів за відмінності фактичних обставин, що підлягають доказуванню, та відповідної їм юридичної кваліфікації.

У кримінальному процесі кінцеве завдання доказування у суді – встановлення наявності (відсутності) складу злочину, винних осіб і юридична кваліфікація згідно з Кримінальним кодексом; в адміністративному процесі – встановлення юридичної кваліфікації адміністративного проступку, передбаченої адміністративним правом. В адміністративному процесі немає детального переліку обставин, що входять у предмет доказування, як у кримінальному. У КУпАП йдеться про фактичні обставини, на підставі яких суд встановлює обґрунтованість вимог і заперечень сторін.

Процесуальні дії, види яких – огляд, опитування тощо – ті самі, що і в кримінальному процесі, проте їх перелік і, головне, порядок застосування в різних видах процесу матиме певні особливості. Це зумовлено різним процесуальним статусом учасників під час здійснення судових дій.

Послідовність застосування криміналістичних засобів залежить від розглянутої категорії справ і конкретної судової ситуації. Саме цю послідовність буде покладено в основу робочої схеми доказування. Відправні положення для аналогічного підходу до типізації судових ситуацій в адміністративному процесі містяться у матеріальному праві, що визначає види регульованих правовідносин, їх учасників, об'єкти, умови виникнення. Саме в матеріальному праві передбачено підстави юридичної кваліфікації спірних ситуацій, яка є кінцевою метою для прийнятих судових

рішень у конкретних справах. Кожна норма матеріального адміністративного права для суб'єкта доказування є обов'язковою інформаційною моделлю, якій повинна відповідати доказова база, що характеризує кінцеву судову ситуацію.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, можемо зауважити, що значна різноманітність регульованих відносин зумовлює необхідність індивідуального підходу до розгляду кожної адміністративної справи. Однак настільки ж індивідуальними не можуть бути криміналістичні рекомендації, які є узагальненими і залежать від типізації судових ситуацій, що виникають і складаються у ході доказування. Натомість, якщо в криміналістиці щодо кримінальних справ можливо використовувати такі типові поняття, як “категорія кримінальних справ”, “криміналістична характеристика злочинів”, які дають підставу для розгортання криміналістичної діяльності в доказуванні, то в адміністративному процесі підстави для типізації ситуацій та побудови типових інформаційних криміналістичних моделей доказування ще не розроблено. На сучасному рівні розробленості криміналістичної теорії така типізація стосовно розгляду адміністративних справ можлива і продуктивна для розроблення типових моделей (методик) у разі звернення до певних судових дій і засобів встановлення фактичних обставин у справі про адміністративні правопорушення. Отже, у криміналістичній теорії та методології містяться передумови, достатні для предметного розгляду основ застосування криміналістичних знань в адміністративному процесі.

1. Степанюк Р. Л. Проблеми розвитку криміналістичної методики в умовах реформування кримінальної юстиції України / Р. Л. Степанюк // Вісник Кримінологічної асоціації України. – 2016. – № 1 (12). – С. 236–245. 2. Басай О. Докази та доказування прокурором в адміністративному судочинстві / О. Басай, С. Белікова // Вісник Нац. акад. прокуратури України. – 2016. – № 4(46). – С. 10–16. 3. Малихін О. Гносеологічне визначення сутності моделі та процесу моделювання / О. Малихін // Молодь і ринок. – 2016. – № 9 (140). – С. 26–29. 4. Бараняк В. М. Криміналістика / В. М. Бараняк, О. М. Гумін, В. Л. Ортинський, А. С. Крижановський; за заг. ред. В. Л. Ортинського. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2015. – 109 с. 5. Тищенко В. В. Інформаційні процеси в розслідуванні злочинної діяльності / В. В. Тищенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=1192>].

REFERENCES

1. Stepanyuk R. L. Problemy` rozvy`tku kry`minalisty`chnoyi metody`ky` v umovax reformuvannya kry`minal`no yiyusty`ciyi Ukrayiny` [Problems of development of forensic techniques in terms of reforming the criminal justice of Ukraine]. Visny`k kry`minologichnoyi asociaciyi Ukrayiny`, 2016, Vol. 1 (12), 236–245 pp. 2. Basaj O. Dokazy` ta dokazuvannya prokurorom v administraty`vnomu sudochy`nstvi [Proof and evidence, by the Prosecutor in administrative proceedings]. Visny`k Nacional`noyi akademiyi prokuratury` Ukrayiny`, 2016, Vol. 4 (46), 10–16 p. 3. Maly`xin O. Hnoseolohichne vyznachennya sutnosti modeli ta protsesu modelyuvannya [Epistemological defining the essence of the model and modeling process]. Molod` i ry`nok, 2016, Vol. 9 (140), pp. 26–29. 4. Kry`minalisty`ka [Criminalistics] / V. M. Baranyak, O. M. Gumin, V. L. Orty`ns`ky`j, A. S. Kry`zhanovs`ky`j; za zag. red. V. L. Orty`ns`kogo. Lviv, Publishing house of Lviv Polytechnic 2015. 109 p. 5. Tishhenko V. V. Informatsiyini protsesy v rozsliduvanni zlochy`nnoyi diyal`nosti [Information processes in the investigation of criminal activity]. Available at: <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=1192>.

Дата надходження: 19.02.2017 р.